

Anders Alm är biolog, och har arbetat över 25 år med internationella havsfrågor inom FN, Världsbanken samt på Miljödepartementet där han var Sveriges chefsförhandlare till Helcom. Han jobbar nu på Nordiska Investeringsbanken för att utveckla projekt för att rädda Östersjön.

Har vi råd att vänta?

På trettio år kan mycket hända – eller nästan ingenting. Mitt första jobb var att utveckla ett miljökontrollprogram för Kalmar läns kuster och under två underbara år besökte vi varenda större vik i länet. Miljögifter, säldöd, sjuka ålar och marint skräp var problem som idag verkar ha lösts, men annars var Östersjön i ganska skapligt skick. Vattnet var klart och för det mesta fanns det fin blåstång vid sten- och klippstränderna. Som ivrig sportfiskare kunde man pilka hur mycket torsk som helst och vi drog upp stora gäddor nästan varje gång vi var ute och fiskade.

Idag åker jag till samma fiskeplatser med mina söner och vi får inte ett napp. Blåstången är sedan länge borta.

Visst händer det mycket positivt inom havsmiljöarbetet, men samtidigt kan man inte undgå att slås av hur snabbt det går att förstöra, och hur svårt det är att bryta trender och återställa. Under trettio år har övergödningen bara blivit värre, döda bottnar breder ut sig och algerna frodas både i gäddvikarna och ute till havs. Östersjöns ekosystem är rubbat och fisket är i kris. Gädda och abborre har försvunnit längs ostkusten medan spigg och skarpsill tar över. Bestånden av ål och vildlax är i bedrägligt skick. Vi hoppar av glädje för att torsken har ökat lite de senaste åren, trots att bestånden bara är en bråkdel av vad de var för trettio år sedan.

Men visst finns det hopp. Efter att ha jobbat med miljöfrågor i hav som är både större, viktigare, varmare och blåare känner jag att det dock är något speciellt med Östersjön. Jag tror och hoppas att intresset och engagemanget för att rädda havet ökar i alla länder och kommer att pressa fram åtgärder som bryter trenden. Östersjön är nästan ett innanhav, omgivet av ett litet antal välutvecklade länder med mycket mindre krig, svält och misär än i andra regioner. Vi har ganska bra koll på vad som händer med havet och ett fungerande samarbetet mellan länderna, t.ex. inom Helcom och Baltic Sea Action Plan. Inget land kan ensamt rädda Östersjön men tillsammans har vi betydligt bättre förutsättningar än någon annanstans i världen att nyttja havet på bästa sätt. Klarar vi inte av att bli ett bra exempel, blir det nog svårt på andra ställen också.

Havets ekosystemtjänster är viktiga, inte bara för våra fiskare och turister, utan för vårt välbefinnande och ekonomiska utveckling. Vi har tillräckligt med kunskap, planer och strategier och nu behöver vi intensifiera åtgärderna för att minska övergödningen och rädda fisket. Det kanske tar trettio år fast vissa förbättringar går säkert snabbare, men bryta trenden kan vi göra redan nu. Det kommer att kosta, men det är en investering för ett friskt och levande hav som flera av oss är villiga att betala för. Dessutom, om trettio år är fosfor troligen en bristvara som vi inte längre har råd att kasta i sjön. Frågan är – vad händer om vi ingenting gör och hur länge har vi råd att dröja?